

Immaterielltsliga frågor

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet tolv motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2014/15 om immaterialrätt. Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden. Yrkandena berör bl.a. olika frågor om patenträtt och åtgärder för att värna patent samt åtgärder för att stärka företagens hantering av immateriella tillgångar. Vidare behandlas yrkanden om upphovsrätt, privatkopieringsersättning och det civilrättsliga sanktionsdirektivet.

I betänkandet finns en reservation (M, C, FP, KD).

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Patenträttsliga frågor och åtgärder för att värna patent.....	6
Motionerna.....	6
Vissa kompletterande uppgifter	7
Utskottets ställningstagande.....	10
Åtgärder för att stärka företagens hantering av immateriella tillgångar.....	12
Motionen	12
Vissa kompletterande uppgifter	12
Utskottets ställningstagande.....	13
Upphovsrätt	14
Motionen.....	14
Vissa kompletterande uppgifter	15
Utskottets ställningstagande.....	15
Privatkopieringsersättning	16
Motionerna.....	16
Vissa kompletterande uppgifter	17
Utskottets ställningstagande.....	17
Det civilrättsliga sanktionsdirektivet	18
Motionen.....	18
Vissa kompletterande uppgifter	18
Utskottets ställningstagande.....	19
Reservation	20
Åtgärder för att stärka företagens hantering av immateriella tillgångar, punkt 2 (M, C, FP, KD).....	20
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	22
Motioner från allmänna motionstiden 2014/15	22

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Patenträttsliga frågor och åtgärder för att värna patent

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:343 av Andreas Norlén m.fl. (M) yrkandena 1 och 2,

2014/15:362 av Lotta Finstorp (M),

2014/15:472 av Hillevi Larsson (S),

2014/15:1417 av Olle Thorell m.fl. (S) och

2014/15:2885 av Barbro Westerholm (FP).

2. Åtgärder för att stärka företagens hantering av immateriella tillgångar

Riksdagen avslår motion

2014/15:2983 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (M, C, FP, KD) yrkandena 10 och 16.

Reservation (M, C, FP, KD)

3. Upphovsrätt

Riksdagen avslår motion

2014/15:543 av Per Lodenius och Johanna Jönsson (C).

4. Privatkopieringsersättning

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:2022 av Christian Holm (M) och

2014/15:2231 av Jan R Andersson (M).

5. Det civilrättsliga sanktionsdirektivet

Riksdagen avslår motion

2014/15:2124 av Markus Wiechel (SD).

Stockholm den 5 mars 2015

På näringsutskottets vägnar

Jennie Nilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jennie Nilsson (S), Lars Hjärmered (M), Åsa Westlund (S), Hans Rothenberg (M), Josef Fransson (SD), Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Per-Arne Håkansson (S), Helena Lindahl (C), Anna Wallén (S), Mattias Bäckström Johansson (SD), Birger Lahti (V), Anna-Caren Säterberg (S), Jörgen Warborn (M), Hanna Westerén (S), Said Abdu (FP), Mikael Oscarsson (KD) och Elisabet Knutsson (MP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet tolv motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2014/15 om immaterialrätt.

Utskottets överväganden

Patenträttsliga frågor och åtgärder för att värna patent

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner som handlar om olika åtgärder för att stärka skyddet för uppfinnare och patentinnehavare, handläggningstider hos Patent- och registreringsverket, undersökning av patentintrång som begås utomlands och omfattningen av patentskyddet för biotekniska uppfinningar. Utskottet hänvisar till pågående arbete både nationellt och på EU-nivå samt till sina tidigare ställningstaganden då liknande förslag behandlats.

Motionerna

I motion 2014/15:343 av Andreas Norlén m.fl. (M) anføres att de ekonomiska förutsättningarna för att försvara patent, särskilt vid patentintrång som begås i andra länder än Sverige, behöver förbättras. Inför ett ställningstagande om något ska göras för att förbättra situationen och vilka åtgärder som i så fall ska vidtas anser motionärerna att det är motiverat att göra en bred genomgång av i vilken omfattning svenska patent blir föremål för intrång i andra länder (yrkande 1). I motionen anføres vidare som en möjlighet att hjälpa svenska patenthavare att värna sina patent att staten blir mer aktiv när det gäller att beivra patentintrång. För att markera att patentintrång är brott som polis och åklagare bör ta sig an i större omfattning, bör kravet att åtal endast får väckas av allmän åklagare om det av särskilda skäl är påkallat från allmän synpunkt tas bort. Motionärerna berömmar regeringens tilläggsdirektiv till Patentlagsutredningen i maj 2014, bl.a. att också kartlägga och analysera tillämpningen av patentlagens straffbestämmelse, samtidigt som de anser att det är viktigt att gå vidare med ytterligare åtgärder i enlighet med motionens intentioner (yrkande 2).

I motion 2014/15:362 av Lotta Finstorp (M) anføres att det av Patent- och registreringsverkets (PRV) information till patentsökande framgår att besked om ansökan beviljas eller inte ska lämnas inom sex månader. Motionären anför att det dock finns uppgifter som tyder på att det kan dröja upp till 14 månader innan en person som ansökt om patent får besked. En så lång handläggningstid utgör enligt motionären ett hinder för att många innovationer ska bli verklighet och gör att Sverige hamnar på efterkälken i förhållande till andra länder.

Hillevi Larsson (S) framför i motion 2014/15:472 förslag för att stärka skyddet för uppfinnare, inte bara för att hjälpa uppfinnare och stävja grov brottslighet utan även för att främja tillväxt och arbetstillfällen i Sverige. Patentintrång kan enligt motionären innebära att svenska uppfinningar stjäls och

flyttas utomlands, vilket kan leda till betydande skador i form av uteblivna skatteintäkter och förlorade arbetstillfällen. Staten bör därför överväga möjligheterna för Ekobrottsmyndigheten att prioritera den grova ekonomiska brottslighet som patentintrång utgör. För att skydda uppfinnare mot patentintrång skulle staten även kunna se över möjligheterna att utveckla en patentförsäkring som ger uppfinnare ekonomiskt stöd för processande. En annan idé som eventuellt kan övervägas enligt motionären är att uppfinnare kan överlåta sina patent till en fond som garanteras av staten. Blir det licensintäkter får uppfinnaren ut dem, men försöker någon stjäla patentet får de staten som motpart, vilket kan verka avskräckande.

I motion 2014/15:1417 av Olle Thorell m.fl. (S) anförs att bristande resurser hos mindre företag för att driva patenttvister är ett hinder för företagande och innovationer. Detta hämmar innovationer och minskar antalet affärer som små svenska företag kan göra. Staten bör överväga möjligheter att ge stöd till små och medelstora företag som hamnar i internationella patenttvister.

Frågan om möjligheten att skaffa patentskydd för biotekniska uppfinningar som enbart baserar sig på upptäckter tas upp av Barbro Westerholm (FP) i motion 2014/15:2885. Mot bakgrund av ett domstolsutslag i Förenta staterna, med innebörden att ett företag inte ska få patentera två gener som kodar för bröstcancer, menar motionären att Sverige och EU åter bör analysera frågan om lagstiftningen stöder en alltför oinskränkt rätt att patentskydda biotekniska uppfinningar. Risker om det inte finns beredskap för en omvärdering, och beslutet av högsta domstolen i Förenta staterna är korrekt, är att Sverige och EU kommer ännu mer på efterkälken i den biotekniska och medicinska utveckling där Förenta staterna redan har ett stort försprång. Det finns därför enligt motionären anledning att överväga en ändring av hur omfattande patentskyddet för biotekniska uppfinningar ska vara i Sverige och inom EU. Om en sådan ändring övervägs för det svenska regelverket på området, föreligger motiv för Sverige att driva denna fråga aktivt i EU-kretsen.

Vissa kompletterande uppgifter

Undersökning av omfattningen av intrång i svenska patent i utlandet

Ett liknande motionsyrkande som i motion 2014/15:343 (M) avstyrktes av utskottet våren 2014 (bet. 2013/14:NU15). Utskottet såg då inget behov av en undersökning om omfattningen av intrång i svenska patent i utlandet och hänvisade till att det ingår i det arbete som Europeiska observatoriet avseende intrång i immateriella rättigheter utför att samla information och statistik om immaterialrättsintrång och bl.a. studera effekterna av intrång.

Straffrättsliga åtgärder vid patentintrång

I mål om patentintrång är det normalt enskilda som tvistar inom ramen för en civilprocess. Patentintrång kan dock även behandlas inom ramen för en straffprocess där den som uppsåtligen eller av oaktsamhet begått ett patentintrång

kan dömas till böter eller fängelse. En förutsättning för att en åklagare väcker åtal för brottet är att målsäganden gör en åtalsanmälan och att åtal är påkallat från allmän synpunkt (57 § patentlagen). Regeringen beslutade den 15 maj 2014 om tilläggsdirektiv till Patentlagsutredningen (dir. 2014:67), bl.a. att utredaren (f.d. justitierådet Severin Blomstrand) också ska kartlägga och analysera tillämpningen av patentlagens straffbestämmelse och vid behov lämna författningsförslag. Regeringen anför i tilläggsdirektivet att uppfinnare ifrågasatt att straffbestämmelsen inte tillämpas mer än den gör och att det är viktigt att bestämmelsen är tydlig och att allmänt åtal väcks när det är motiverat. Utredaren ska redovisa sitt betänkande senast den 31 mars 2015.

Utskottet har tidigare (bet. 2013/14:NU15) tagit ställning till ett liknande yrkande som i motion 2014/15:343 (M) och då anfört att det är viktigt att de regler som anger när åklagare får väcka åtal om patentintrång är tydliga. Utskottet välkomnade att en utredare skulle få i uppdrag att analysera reglerna och ansåg att riksdagen inte borde föregripa utredningsarbetet. Motionen avstyrktes enhälligt.

PRV:s handläggningstider

I regleringsbrevet för PRV för 2014 anges att PRV ska verka för en bättre service för medborgare och företag. I detta ingår att verket ska utforma och offentliggöra ett s.k. serviceåtagande som ger tydlig, relevant och förpliktande information om myndighetens tjänster och service. Enligt PRV:s årsredovisning för 2013 innebär serviceåtagandet att myndigheten strävar efter att vara bland de främsta inom sitt område när det gäller korta leveranstider. Möjligheten för PRV att hålla korta leveranstider är beroende bl.a. av behovet av att vänta på uppdateringar av informationsdatabaser för att kunna göra en korrekt nyhetsgranskning samt den tid ett ärende vilar i avvaktan på svar från en kund i samband med ett föreläggande. PRV:s mål när det gäller handläggningstider för patent är att ett första utlåtande i form av ett s.k. tekniskt föreläggande ska vara lämnat inom 7 månader från ingivningsdagen. Målet är vidare att 85 procent av nationella patentansökningar ska ha ett slutligt beslut inom 24 månader och att 100 procent av ansökningarna ska ha ett slutligt beslut inom 36 månader. Målen har tagits fram efter dialog med kundkretsen. I PRV:s årsredovisning för 2013 framgår vidare att myndighetens leveranstider är mycket korta i en internationell jämförelse, exempelvis har Europeiska patentverket (EPO) betydligt längre leveranstider.

Om statliga åtgärder för att värna patent

Frågor om försäkringslösningar eller andra statliga stöd vid patentintrång och om skydd för patent i mindre företag avstyrktes senast av utskottet våren 2014 (bet. 2013/14:NU15). Syftet med en patentintrångsförsäkring skulle vara att ge ekonomiskt stöd till patentinnehavare att försvara sina patenträttigheter i domstol. Regeringskansliet har utrett frågan och konstaterat att det inte är genomförbart på grund av alltför höga kostnader. En försäkringslösning är enligt

regeringens mening inte heller en fråga för staten utan för den privata marknaden.

Av PRV:s regleringsbrev för 2015 framgår att uppdraget till PRV och Verket för innovationssystem (Vinnova) att genomföra insatser för att öka små och medelstora företags konkurrenskraft genom förbättrat offentligt stöd för hantering av immateriella tillgångar fortsätter. Utgångspunkten för samarbetet ska vara de syften och insatser som specificerades i myndigheternas tidigare gemensamma uppdrag (dnr N2011/6169/FIN) samt erfarenheterna och resultaten därifrån. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 18 mars 2016.

I kommissionens meddelande Mot ett förnyat samförstånd om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter: En EU-handlingsplan (KOM(2014) 392) av den 1 juli 2014, fastställs en handlingsplan med tio åtgärder. Det framgår att kommissionen har för avsikt att analysera och rapportera om befintliga nationella initiativ som syftar till att förbättra civilrättsliga förfaranden angående immaterialrätten för små och medelstora företag och överväga eventuella åtgärder på detta område. Vidare kommer kommissionen att utarbeta en grönbok för att samråda med berörda parter om behovet av framtida EU-åtgärder baserade på bästa praxis som utarbetats i nationellt finansierade program för att hjälpa små och medelstora företag att hävda sina immateriella rättigheter.

Biotekniska uppfinningars patenterbarhet

Den generella utgångspunkten är att en upptäckt inte är en uppfinning i patentlagens mening och därför inte kan skyddas av ett svenskt patent. Detta gäller även i den europeiska patentkonventionen. Inte heller på bioteknikområdet kan upptäckter som sådana utgöra patenterbara uppfinningar. Däremot kan ett biologiskt material som redan förekommer i naturen vara föremål för en uppfinning, och således patenterbar, under förutsättning att det isoleras från sin naturliga miljö eller framställs genom ett tekniskt förfarande. Detta framgår av det s.k. bioteknikdirektivet (98/44/EG) och motsvarande svenska bestämmelser.

Vid genomförandet av direktivet fanns det en bred enighet om att ett effektivt patentskydd på det biotekniska området utgör ett viktigt incitament för forskning, t.ex. för att utveckla nya och förbättrade läkemedel. Samtidigt uttrycktes farhågor om att ett alltför omfattande och starkt patentskydd skulle riskera att motverka sitt syfte och hämma utvecklingen av och tillgången till ny kunskap och teknologi. I januari 2005 tillsattes därför Kommittén om patentskydd för biotekniska uppfinningar för att följa utvecklingen. Kommittén konstaterade i sitt slutbetänkande Patentskydd för biotekniska uppfinningar (SOU 2008:20) att tillämpningen av de grundläggande patenterbarhetsvillkoren inom både PRV och EPO var ändamålsenlig samt att det fanns förutsättningar för en balans mellan allmänna och enskilda intressen på det biotekniska

området. Kommittén konstaterade vidare att rådande praxis skapar förutsättningar för att tydliggöra gränsen mellan upptäckt och uppfinning. Kommitténs slutsats var att det saknades anledning att vidta några åtgärder med anledning av hur patenterbarhetskriterierna tillämpas. Kommissionen har också lämnat flera rapporter till Europaparlamentet och rådet om utvecklingen inom bioteknik och genteknik, men har inte funnit några skäl att föreslå några ändringar av bioteknikdirektivet.

I juni 2013 beslutade Förenta staternas högsta domstol att ogiltigförklara ett patent på två gener som associerats med en ökad risk för bröstcancer, vilket innebar en ändring av tidigare praxis. I Sverige och övriga EU tillåts i dag, i en eller annan form, patent på uppfinningar som involverar mänskliga gener.

Ett liknande motionsyrkande som i motion 2014/15:2885 (FP) behandlades av utskottet våren 2014 (bet. 2013/14:NU15). Då upprepade utskottet det som Kommittén om patentskydd för biotekniska uppfinningar konstaterade i sitt slutbetänkande, nämligen att rådande praxis skapar förutsättningar för att tydliggöra gränsen mellan upptäckt och uppfinning. Vidare konstaterade utskottet att kommitténs slutsats var att det saknades anledning att vidta några åtgärder med anledning av hur patenterbarhetskriterierna tillämpas. Inte heller när frågan på EU-nivå har diskuterats har det kommit fram några avgörande skäl för att föreslå ändringar av bioteknikdirektivet. Mot den bakgrunden var utskottet inte berett att förorda riksdagen att göra några uttalanden i frågan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att de immaterialrättsliga skydden, inte minst patentskyddet, är en viktig förutsättning för att tillgängliggöra de kommersiella värdena av forskning och innovation. Väl fungerande immaterialrättsliga skydd är därför betydelsefulla för svenska företags konkurrenskraft och tillväxtpotentialer. Utskottet har här att ta ställning till olika motionsyrkanden om att stärka skyddet för uppfinnare och patentinnehavare, t.ex. att överväga möjligheterna för staten att genom försäkringslösningar ge stöd till företag som hamnar i internationella patenttvister. Utskottet har, som redogjorts för ovan, tidigare avstyrkt liknande motionsyrkanden med hänvisning till att Regeringskansliets utredning av frågan visat att en patentförsäkring skulle bli alltför dyr och att det i första hand är en fråga för den privata marknaden, inte för staten. Därutöver har utskottet vid tidigare behandling av frågan om ett stärkt skydd för patentinnehavare framhållit regeringens uppdrag till PRV och Vinnova. Under 2014–2016 kommer myndigheterna arbeta vidare med uppdraget som handlar om att genomföra insatser för att öka små och medelstora företags konkurrenskraft genom förbättrat offentligt stöd för hantering av immateriella tillgångar. I detta sammanhang vill utskottet även peka på det pågående arbetet på EU-nivå att analysera behovet av framtida EU-åtgärder baserade på bästa praxis som utarbetats i nationellt finansierade program för att hjälpa små och medelstora företag att hävda sina immateriella rättigheter. Utskottet ser därför inget skäl att gå vidare med något uttalande i denna del.

När det gäller frågan om en undersökning av omfattningen av intrång i svenska patent i utlandet har utskottet tidigare anfört att det inte ser något behov av en sådan undersökning. Utskottet ser för närvarande inte några skäl att ompröva detta ställningstagande. Som framhållits tidigare ingår det i det arbete som utförs av Europeiska observatoriet avseende intrång i immateriella rättigheter att samla in information och statistik om immaterialrättsintrång och bl.a. studera omfattningen och effekterna av intrång.

När det gäller frågan om straffrättsliga åtgärder vid patentintrång har utskottet tidigare poängterat vikten av tydliga regler och välkomnat den utredning som för närvarande ser över reglerna om när en åklagare ska väcka åtal i mål om patentintrång. Utskottet ansåg vid det tillfället att riksdagen inte borde föregripa utredningsarbetet och avstyrkte det aktuella motionsyrkandet. Enligt direktiven ska utredningen redovisa sina slutsatser senast den 31 mars 2015. Utskottet anser att utredningsresultatet och regeringens beredning av det samma inte bör föregripas.

PRV:s handläggningstider för patent är enligt myndigheten internationellt konkurrenskraftiga. Det finns därför enligt utskottet inget behov av ett uttalande om en översyn av handläggningstiderna hos myndigheten.

Utskottet har tidigare avstyrkt motionsyrkanden om en förnyad översyn av frågan om omfattningen av det patenträttsliga skyddet för biotekniska uppfinningar. Bakgrunden var bl.a. att frågan analyserats av Kommittén om patentskydd för biotekniska uppfinningar som i sitt slutbetänkande (SOU 2008:20) konstaterat att regelverkets tillämpning gav förutsättningar för en balans mellan allmänna och enskilda intressen på det biotekniska området. Utskottet är inte heller denna gång berett att förorda riksdagen att göra något uttalande i frågan.

Därmed avstyrks motionerna 2014/15:343 (M), 2014/15:362 (M), 2014/15:472 (S), 2014/15:1472 (S) och 2014/15:2885 (FP) i här aktuella delar.

Åtgärder för att stärka företagens hantering av immateriella tillgångar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionen som handlar om att stärka företagens hantering av immateriella tillgångar samt analysera behovet av en patentpool vid Patent- och registreringsverket för att effektivisera utlicensieringen av patent. Utskottet hänvisar till pågående uppdrag och utredningsarbete.

Jämför reservation (M, C, FP, KD).

Motionen

I motion 2014/15:2983 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (M, C, FP, KD) framhålls att jobb skapas av företag som växer och anställer och att fler jobb i växande företag betyder ökade skatteintäkter som kan finansiera välfärden. Under rubriken Ett företagsklimat i världsklass vill motionärerna bl.a. stärka företagens hantering av immateriella tillgångar genom ett fortsatt uppdrag till PRV och Vinnova (yrkande 10). Sverige lyfts fram som ett av världens mest innovativa länder och ett av de länder som satsar mest på forskning och utveckling. Motionärerna anför i det sammanhanget att behovet av en patentpool i anslutning till PRV för att effektivisera utlicensieringen av patent bör analyseras (yrkande 16).

Vissa kompletterande uppgifter

Om uppdraget till PRV och Vinnova att stärka företagens affärsstrategiska hantering av immateriella tillgångar

Regeringen bedömer i budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1 utg.omr. 24 s. 48) att immaterialrätten och de immaterialrättsliga skydden får en allt större betydelse som strategiska verktyg för värdeskapande och nyttiggörande av forskningsbaserad kunskap. Det blir därför allt viktigare för företagen att i sina affärsstrategier ha överblick och kontroll över de immateriella tillgångarna. Detta gör att kraven på kompetensen hos företagen och rådgivare och expertis ökar. PRV:s roll i detta sammanhang är enligt regeringen viktig. Tillsammans med PRV genomför Vinnova på uppdrag av regeringen direkta insatser för att stärka små och medelstora företags förmåga till affärsstrategisk hantering av immateriella tillgångar. Insatserna omfattar bl.a. information till företag, kompetensutveckling för offentliga företags rådgivare på det immaterialrättsliga området och affärsstrategiska kunskaper i immateriella tillgångar, samt kompletterande ekonomiska stöd till företag så att de även kan omfatta strategier för immateriella tillgångar, strategisk kompetens och specialiserad rådgivning i hantering av immateriella tillgångar. Uppdraget till Vinnova och PRV gavs ursprungligen den 24 november 2011 (N2011/6169/FIN).

Den 13 mars 2014 slutrapporterades uppdraget till Näringsdepartementet. Av PRV:s och Vinnovas regleringsbrev för 2015 framgår att myndigheterna har ett fortsatt uppdrag att genomföra insatser för att öka små och medelstora företags konkurrenskraft genom ett förbättrat offentligt stöd för hanteringen av immateriella tillgångar. Utgångspunkten för samarbetet ska vara de syften och insatser som specificerades i myndigheternas tidigare gemensamma uppdrag samt erfarenheterna och resultaten därifrån. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 18 mars 2016.

Patentpool vid PRV för en effektivare utlicensiering av patent

Patentpool är ett begrepp som används för många slags arrangemang i fråga om patent. Det kan t.ex. handla om att olika patenthavare kommer överens om att på vissa villkor låta varandra utnyttja de patentskyddade uppfinningarna. Det kan också handla om att olika patenthavare med uppfinningar som är beroende av varandra gemensamt erbjuder utomstående att på vissa villkor utnyttja uppfinningarna. En patentpool är normalt ett frivilligt arrangemang mellan patentinnehavare som t.ex. kan innebära att det går snabbare och lättare att utveckla ny teknik och föra ut den på marknaden.

PRV är en avgiftsfinansierad myndighet vars roll traditionellt har varit att upprätthålla en infrastruktur för att företag och individer ska ha möjlighet att få ett immaterialrättsligt skydd i Sverige och för att ge goda förutsättningar att söka immaterialrättsligt skydd i andra länder. PRV:s framtida roll är för närvarande föremål för utredning. Den 28 maj 2014 beslutade regeringen att ge en särskild utredare (generaldirektör Peter Strömbäck) i uppdrag att föreslå hur statens framtida insatser på det immaterialrättsliga området ska utformas för att på bästa sätt stödja innovation och tillväxt (dir. 2014:77). Utgångspunkten för utredningen är näringslivets och individers behov av statliga insatser på det immaterialrättsliga området och hur PRV:s kompetens bäst kan tas till vara för att bidra till förmågan till värde- och affärsskapande utifrån immateriella tillgångar i Sverige. Uppdraget redovisades den 4 mars 2015.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan gav den dåvarande regeringen i november 2011 PRV och Vinnova i uppdrag att genomföra insatser för att öka små och medelstora företags konkurrenskraft genom ett förbättrat offentligt stöd för hanteringen av immateriella tillgångar. Syftet med uppdraget var att stärka små och medelstora företags förmåga till en affärsstrategisk hantering av immateriella tillgångar och att höja medvetenheten hos både företag och offentliga aktörer om immaterialrättens möjligheter och behovet av affärsstrategisk rådgivning kring immaterialrätt. Den 13 mars 2014 slutrapporterade myndigheterna uppdraget och konstaterade bl.a. att det utbildningskoncept för rådgivare som tagits fram inom projektet utgör en bra grund som bör utvecklas och riktas till både offentliga och privata aktörer. Regeringen har i PRV:s och Vinnovas regleringsbrev för 2015 preciserat ett fortsatt gemensamt uppdrag för myndigheterna.

Utgångspunkten för samarbetet ska vara de syften och insatser som specificerades i myndigheternas tidigare gemensamma uppdrag samt erfarenheterna och resultaten därifrån. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 18 mars 2016. Utskottet ser därför inget behov av ett uttalande om ett fortsatt uppdrag till PRV och Vinnova, såsom förordas i motion 2014/15:2983 (M, C, FP, KD).

När det gäller frågan om att analysera behovet av en patentpool vid PRV för att effektivisera utlicensieringen av patent vill utskottet inledningsvis anföra att en patentpool normalt är ett frivilligt arrangemang mellan patentinnehavare som är beroende av varandras patenträttigheter för att kunna använda en viss teknik. I fråga om licensiering av patenträttigheter kan det nämnas att vissa universitet och högskolor i landet byggt upp egna organisationer för att stödja en licensiering av patenträttigheter och därmed i förlängningen en kommersialisering av lärosätens forskningsresultat. Dessa verksamheter kan vara ett viktigt verktyg för att stärka lärosätets renommé, attrahera studenter och knyta kontakter med näringslivet. Ett exempel är Karolinska Institutet Innovations AB. I sammanhanget kan även nämnas att PRV:s framtida roll för närvarande är föremål för utredning och att förslag om hur statens framtida insatser på det immaterialrättsliga området ska utformas för att på bästa sätt stödja innovation och tillväxt lämnades den 4 mars 2015. Mot bakgrund av en patentpools karaktär av en frivillig överenskommelse mellan patenthavare för ett visst ändamål, att många universitet och högskolor i dag tillhandahåller stöd för att underlätta licensiering av patenterade forskningsresultat samt utredningen av PRV:s framtida roll vill utskottet inte förordas att riksdagen uttalar sig till regeringen i frågan.

Därmed avstyrks motion 2014/15:2983 (M, C, FP, KD) i de här aktuella delarna.

Upphovsrätt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionen om en översyn av upphovsrätten med hänvisning till pågående arbete både nationellt och på EU-nivå.

Motionen

I motion 2014/15:543 av Per Lodenius och Johanna Jönsson (båda C) anförs att dagens upphovsrätt har halkat efter den tekniska utvecklingen och att det behövs ett system som garanterar att upphovsrättsinnehavarna får ersättning för sina verk och som också accepteras av de som skapat verken och de som tar del av dem. Motionären anser därför att det bör tillsättas en upphovsrättskommission, där både utövare och användare finns med, som utreder upphovsrätten och föreslår ny lagstiftning.

Vissa kompletterande uppgifter

Motionsyrkanden om en översyn av upphovsrätten för att anpassa den till teknikutvecklingen har behandlats av utskottet såväl våren 2013 som våren 2014 (bet. 2012/13:NU21 och bet. 2013/14:NU15). I det tidigare betänkandet pekade utskottet på de lagändringar som gjorts i Sverige för att anpassa upphovsrätten med anledning av Infosoc-direktivet och WIPO-fördraget om upphovsrätt. Vidare konstaterades att arbetet med att modernisera EU:s upphovsrättslagstiftning fortsätter. Mot den bakgrunden fann utskottet inte något skäl att ta initiativ till en översyn.

När det gäller det senaste arbetet på EU-nivå kan nämnas direktiv 2012/28/EU om viss tillåten användning av herrelösa verk, dvs. upphovsrättsligt skyddade verk där rättighetshavaren är okänd eller inte går att nå. Direktivet ger bibliotek och arkiv möjligheter att digitalisera sådana verk och göra dem tillgängliga på internet. De nya bestämmelserna har genomförts i svensk lagstiftning och trädde i kraft den 29 oktober 2014 (prop. 2013/14:206, bet. 2013/14:NU26). För att stimulera gränsöverskridande licensiering av musik och för att effektivisera och harmonisera förvaltningsorganisationernas verksamhet och deras funktion har det inom EU antagits ett direktiv (2014/26/EU) om kollektiv rättighetsförvaltning m.m. på upphovsrättsområdet. Den 13 mars 2014 fick en särskild utredare (ämnesrådet Annika Malm) i uppdrag att föreslå hur det nya EU-direktivet ska genomföras i svensk rätt (dir. 2014:30). Uppdraget ska redovisas senast den 6 mars 2015.

Enligt kommissionens meddelande om innehåll i den digitala inre marknaden, (KOM(2012) 789), ska kommissionen under två år arbeta för moderna rambestämmelser om upphovsrätt. Utgångspunkten är att bestämmelserna om upphovsrätt ska förbli ändamålsenliga och främja en innovativ marknadspraxis för att garantera ett faktiskt erkännande och ersättning för rättighetsinnehavare, samt för att tillhandahålla hållbara incitament kreativitet, kulturell mångfald och innovation, öka urvalet av och öppna tillgången till lagliga erbjudanden för slutanvändare, tillåta att nya affärsmodeller uppstår och för att på ett mer effektivt sätt bidra till att bekämpa olagliga erbjudanden och piratkopiering. Ett offentligt samråd om en översyn av upphovsrättsreglerna genomfördes av kommissionen under början av 2014 och frågan bereds nu vidare inom kommissionen. När det gäller kommissionens arbete kan det tilläggas att kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker i sina politiska riktlinjer tydliggör sin avsikt att inom sex månader från det att den nya kommissionen tillträtt genomföra steg för att modernisera upphovsrätten i ljuset av den digitala revolutionen och förändrade konsumentbeteenden.

Utskottets ställningstagande

Liksom vid tidigare tillfällen då utskottet behandlat yrkanden om en översyn av upphovsrätten, senast våren 2014 (bet. 2013/14:NU15), kan utskottet konstatera att det pågår ett omfattande arbete på EU-nivå för att modernisera det upphovsrättsliga regelverket. Ett exempel är EU-direktiv 2012/28/EU om viss

tillåten användning av herrelösa verk som genomförts i svensk rätt den 29 oktober 2014, och som ger bibliotek och arkiv möjlighet att digitalisera och tillgängliggöra upphovsrättsligt skyddade verk där rättighetshavaren är okänd eller inte går att nå. För närvarande arbetar en utredning med att föreslå författningsändringar för att genomföra EU-direktivet om kollektiv rättighetsförvaltning m.m. på upphovsrättsområdet (2014/26/EU). Direktivet syftar bl.a. till att uppmuntra och förenkla kollektiv gränsöverskridande licensiering av musikaliska verk för användning på internet på den inre marknaden. Utskottet vill även peka på det mer övergripande arbetet på EU-nivå för moderna rambestämmelser om upphovsrätt.

Mot bakgrund av det pågående förändringsarbetet anser utskottet att det inte finns något skäl att ta initiativ till en översyn av upphovsrättslagstiftningen. Därmed avstyrks motion 2014/15:543 (C).

Privatkopieringsersättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionerna om en översyn av reglerna om privatkopieringsersättning. Utskottet hänvisar dels till sina tidigare ställningstaganden då liknande motioner behandlats, dels till pågående arbete på EU-nivå.

Motionerna

I motion 2014/15:2022 ifrågasätter Christian Holm (M) privatkopieringsersättningen och menar att det är orimligt att artister och skådespelare inom underhållningsbranschen ska få ersättning för att människor väljer att kopiera filmer och musik som lagligt köpts eller lagligt laddats ned på nätet. Motionären anför vidare att det efter ipredlagens ikraftträdande är straffbart att illegalt ladda ned upphovsrättskyddat material och att det därmed inte längre finns någon grund för ett fortsatt användande av piratkopieringsersättning. En översyn av utsikterna för ett eventuellt avskaffande av lagen bör därmed vara aktuell. Utöver detta bör även rimligheten i att företag innehar rätten att driva in påtvingade avgifter ses över. Eftersom en stor del av all immaterialrättslagstiftning kommer från Europaparlamentet torde det enligt motionen dessutom vara Sveriges skyldighet att aktivt driva denna typ av fråga på EU-nivå.

I motion 2014/15:2231 av Jan R Andersson (M) anförts att det är självklart att upphovsmän ska få ersättning för sitt arbete, men att belägga lagringsmedier med avgifter för detta ändamål är förlegat. Enligt motionären tvingar den nuvarande lagstiftningen Copyswede att försöka utöka det avgiftsbelagda området i takt med att konsumtionsmönstren förändras hos befolkningen. Vidare undergrävs förtroendet för systemet när många av de produkter som är avgiftsbelagda används för andra syften än privatkopiering. Motionären anser därför att regeringen bör se över möjligheten att ta fram ett nytt modernt system i

samråd mellan politiken, upphovsrättsinnehavarna och branschorganisationerna. Motionären argumenterar vidare för att det mot bakgrund av teknikutvecklingen bör finnas goda möjligheter att se över hur upphovsrättshavare kan ersättas utan att lägga dess kostnader på lagringsmediet.

Vissa kompletterande uppgifter

Syftet med privatkopieringsersättning är att kompensera upphovsrättsinnehavare för laglig kopiering för privat bruk och regleras i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen). Ersättning betalas för anordningar som är ”särskilt ägnade” för framställning av kopior för privat bruk av ljud och rörliga bilder. Någon närmare specifikation av vilka lagringsmedier som ersättning ska utgå från finns inte och ytterst är det domstolarna som avgör vilka anordningar som ska omfattas av ersättningsskyldigheten. Rätten till ersättning är relaterad till skyddade verk som har sänts ut i ljudradio eller television eller som har getts ut på anordningar genom vilka de kan återges. Den näringsidkare som tillverkar eller importerar lagringsmediet är skyldig att betala ersättning. Ersättningen betalas till organisationen Copyswede som företräder upphovsmännen.

Utskottet har tidigare avstyrkt liknande motionsyrkanden som de här aktuella. Våren 2012 (bet. 2011/12:NU9) anförde utskottet bl.a. att ersättning till upphovsmän för den lagliga privatkopiering som sker ser olika ut i de olika medlemsstaterna i EU och att en lösning av konkurrensskäl bör sökas på EU-nivå. Våren 2014 (bet. 2013/14:NU15) konstaterade utskottet att frågan om privatkopieringsersättning är föremål för en översyn på EU-nivå och innefattas i kommissionens offentliga samråd om upphovsrätt och den inre marknaden. Samrådet avslutades i mars 2014 och frågan bereds nu vidare i kommissionen inom ramen för arbetet med en översyn av upphovsrätten.

Utskottets ställningstagande

Våren 2014 (bet. 2013/14:NU15) avstyrkte ett enhälligt utskott liknande motionsyrkanden som de som behandlas i detta avsnitt. Utskottet har i denna fråga tidigare anfört att ersättning till upphovsmän för den lagliga privatkopiering som sker ser olika ut i de olika medlemsstaterna i EU och att en lösning av konkurrensskäl bör sökas på EU-nivå. Som nämnts i det föregående har frågan varit en del av kommissionens offentliga samråd om upphovsrätt och den inre marknaden som genomfördes den 5 december 2013–5 mars 2014 och frågan är en del av det övergripande arbetet på EU-nivå för moderna rambestämmelser om upphovsrätt.

Därmed avstyrks motionerna 2014/15:2022 (M) och 2014/15:2231 (M).

Det civilrättsliga sanktionsdirektivet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avstyrker motionen om lagstiftningen om civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område. Utskottet hänvisar till den genomförda utvärderingen av lagstiftningen samt sitt tidigare ställningstagande då liknande motionsyrkanden behandlats.

Motionen

I motion 2014/15:2124 av Markus Wiechel (SD) anförs att lagstiftningen om civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område innebär att företag och organisationer kan bedriva brottsbekämpning. Rättighetsinnehavare som ofta råkar vara stora mediebolag kan exempelvis spåra personer som anses syssla med fildelning av upphovsrättsskyddat material. Motionären anser att det inte är rimligt att eventuella mål hanteras som civilmål där den enskilde medborgaren sätts i en mycket ogynnsam situation, eftersom den svarande själv får stå för alla rättegångskostnader.

Vissa kompletterande uppgifter

Det civilrättsliga sanktionsdirektivet (även kallat Ipred-direktivet) syftar till att närma medlemsstaternas lagstiftning till varandra när det gäller att säkerställa skyddet för immateriella rättigheter för att på så sätt uppnå en hög, likvärdig och enhetlig skyddsnivå för immateriella rättigheter på den inre marknaden. I februari 2009 beslutade riksdagen (prop. 2008/09:67, bet. 2008/09:NU11) att anta de lagändringar som följer av direktivet. Lagändringarna trädde i kraft den 1 april 2009 och innebär bl.a. att domstolarna har fått möjlighet att ålägga vissa aktörer att ge rättighetshavaren information om intrångsgörande varors och tjänsters ursprung och distributionsnät (s.k. informationsföreläggande). Genom införandet av informationsföreläggande skapades en möjlighet för domstolarna att ålägga en internetleverantör att ge rättighetshavaren information om vem som har det abonnemang som har använts för att begå ett intrång via internet.

Vid genomförandet av Ipred-direktivet aviserade regeringen en utvärdering av regelverket. Utvärderingen blev föremål för ett tillkännagivande till regeringen om inriktningen på och redovisningen av densamma. I juli 2009 gav regeringen en särskild utredare (dåvarande kammarrättslagmannen Helena Jäderblom) i uppdrag att redovisa och utvärdera tillämpningen av bestämmelserna om skyddet av immateriella rättigheter på internet (dir. 2009:68). Uppdraget redovisades den 1 augusti 2012 i betänkandet Utvärdering av IPRED-lagstiftningen (SOU 2012:51). I maj 2013 redovisade Regeringskansliet muntligt resultatet av utvärderingen för utskottet.

Liknande motionsyrkanden har behandlats och avstyrkts av utskottet vid flera tillfällen tidigare. Utskottet har då påmint om den särskilda utredarens redovisning och utvärdering av tillämpningen av bestämmelserna som genomfördes efter riksdagens tillkännagivande (SOU 2012:51). Utskottet behandlade liknande yrkanden senast våren 2014 (bet. 2013/14:NU15) och fann då inga skäl att frångå vad det tidigare anfört då motsvarande förslag behandlats av riksdagen. Inga reservationer framfördes.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis påminna om att genomförandet av det civilrättsliga sanktionsdirektivet i svensk rätt (prop. 2008/09:67) följdes av att regeringen i juli 2009 gav en särskild utredare i uppdrag att redovisa och utvärdera tillämpningen av bestämmelserna om skyddet av immateriella rättigheter på internet. Utskottet uttalade sitt stöd för denna utvärdering och framförde synpunkter på utvärderingens inriktning och redovisning (bet. 2008/09:NU11). Riksdagen biföll utskottets förslag. Uppdraget redovisades i augusti 2012 (SOU 2012:51 Utvärdering av IPRED-lagstiftningen) och Regeringskansliet redovisade i maj 2013 resultatet för utskottet. Ett likalydande motionsyrkande som i motion 2014/15:2124 (SD) avstyrktes av utskottet våren 2014 (bet. 2013/14:NU15). Utskottet anser inte att det finns något skäl att frångå vad det tidigare anfört då motsvarande förslag behandlats av riksdagen.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motion 2014/15:2124 (SD).

Reservation

Åtgärder för att stärka företagens hantering av immateriella tillgångar, punkt 2 (M, C, FP, KD)

av Lars Hjälmered (M), Hans Rothenberg (M), Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Helena Lindahl (C), Jörgen Warborn (M), Said Abdu (FP) och Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2983 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (M, C, FP, KD) yrkandena 10 och 16.

Ställningstagande

Vi vill inledningsvis poängtera betydelsen av att den tekniska utveckling och innovation som sker i Sverige kan tas till vara för fler jobb och ökad välfärd. De immaterialrättsliga regelverken spelar en viktig roll i detta sammanhang. Att de kan användas för att skydda och utnyttja uppfinningar och innovationer på ett effektivt sätt är en aspekt på denna fråga. En annan är att de offentliga stödsystemen är ändamålsenligt utformade och kan bidra till ett växande och starkare näringsliv. Det uppdrag som den förra regeringen gav till PRV och Vinnova att genomföra insatser för att öka små och medelstora företags konkurrenskraft genom ett förbättrat offentligt stöd för hanteringen av immateriella tillgångar har varit betydelsefullt. Myndigheterna har i sin slutrapport den 13 mars 2014 lämnat ett antal rekommendationer för att långsiktigt nå målet med uppdraget. Vi noterar att regeringen förlängt uppdraget med slutredovisning i mars 2016 men vill påtala behovet av att regeringen följer myndigheternas arbete regelbundet och har beredskap att justera inriktningen på uppdraget om det skulle finnas anledning till detta. Det är därutöver viktigt att regeringen överväger behovet av ökade resurser för arbetet.

Att effektivisera licensieringen av patenträttigheter genom statliga insatser, t.ex. genom en patentpool vid PRV, kan vara ett sätt att dra nytta av de affärsrättsliga möjligheter som uppstår från satsningar på forskning och utveckling. Den verksamhet som bedrivs av olika lärosäten i landet för att stödja en kommersialisering av forskningsresultat är viktig och bör kunna tjäna som utgångspunkt och inspiration för en bredare analys av möjligheterna att etablera en mer koncentrerad statlig insats på detta område. En nationell organisation som tillhandahåller stöd för licensiering av patenträttigheter kan bli ett betydelsefullt verktyg också för enskilda företag som är involverade i teknikutveckling

och innovation under förutsättning att den präglas av hög kompetens inom affärsutveckling. Den bör också syfta till att komplettera befintliga licensieringsverksamheter, framför allt hos universitet och högskolor, och medge flexibilitet för patentinnehavarna. Mot bakgrund av att PRV:s framtida roll för närvarande är föremål för utredning är det lämpligt att gå vidare med en närmare analys av frågan om staten ska ta fortsatta steg för att effektivisera utlicensieringen av patent.

Riksdagen bör därför uppmana regeringen att gå vidare i enlighet med vad som anförs i motion 2014/15:2983 (M, C, FP, KD).

Därmed tillstyrks den nyss nämnda motionen i de här berörda delarna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:343 av Andreas Norlén m.fl. (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en genomgång av i vilken omfattning svenska patent blir föremål för intrång i andra länder samt vissa näraliggande frågor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökade möjligheter att väcka åtal för patentintrång.

2014/15:362 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av handläggningstiderna hos Patent- och registreringsverket.

2014/15:472 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över behovet av skydd för uppfinnare.

2014/15:543 av Per Lodenius och Johanna Jönsson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en upphovsrättskommission med uppdrag att utreda upphovsrätten och föreslå ny lagstiftning på området.

2014/15:1417 av Olle Thorell m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över behovet att stödja små och medelstora företag vid patenttvister.

2014/15:2022 av Christian Holm (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjlighet till översyn av privatkopieringsersättning och privatkopieringsavgift.

2014/15:2124 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inom EU arbeta för att riva upp lagen om civilrättsliga sanktioner på immaterialrättsens område.

2014/15:2231 av Jan R Andersson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten till en översyn av lagen om privatkopieringsersättning.

2014/15:2885 av Barbro Westerholm (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ändring av omfattningen av det rättsliga skydd som i dag finns för patenterbarhet av biotekniska uppfinningar.

2014/15:2983 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (M, C, FP, KD):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka företagens affärsstrategiska hantering av immateriella tillgångar genom ett fortsatt uppdrag till Patentverket och Vinnova.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att analysera behovet av en patentpool i anslutning till Patentverket för att effektivisera utlicensieringen av patent.